

De Ginkgo, een levend fossiel

In vroeger dagen verkochten de straatventers in het oude China gebrande noten, zoals wij tegenwoordig pinda's kopen. In een rokerig stalletje werden ze op een vuurtje gebrand, onder het toeziend oog van de nieuwsgierige jeugd. Deze op pruimen gelijkende nootjes waren afkomstig van de Ginkgo. Deze Ginkgo (*Ginkgo biloba* L.) is de enige overlevende van een grote groep planten met een zeer hoge ouderdom. Hij heeft miljoenen jaren volstrekt zonder veranderen bestaan. Fossiele delen zijn dan ook in bepaalde rotsformaties gevonden in verschillende delen van de wereld. Om deze reden wordt de boom „een levend fossiel” genoemd. Men veronderstelt dat hij oorspronkelijk uit China komt, waar hij ook nu nog in grote getalen voorkomt. Via Japan is de Ginkgo naar Europa en de westkust van Noord-Amerika gekomen.

In China werd de boom vroeger als een heilige boom beschouwd en groeide daarom over het algemeen rond tempels. Tegenwoordig kunnen we ze, soms wel zevenhonderd jaar oud, voor pagodes, graven en heiligdommen zien, maar ook in parken. De Ginkgo die voor de Huang Lung tempel staat wordt duizend jaar oud geschat. De takken komen tot drie en dertig meter hoogte en de stam is zo dik, dat vier mensen nodig zijn om hem te omarmen. Ook is er een Ginkgo bekend die over twee cypressen heen-groeit.

De boom groeit zo langzaam, dat er een oud gezegde bestaat, dat luidt: „Wanneer een jonge man een Ginkgo plant, zal hij de noten niet eten voor z'n kleinzoon geboren is”. Mede omdat hij moeilijk te kweken is, is hij niet geschikt voor bosbouw en wordt dus alleen voor versiering geplant. De Ginkgo komt ook als heester voor.

De typische waaervormige bladeren hebben vorkvormige vertakte nerven. Ze groeien zowel in bundels als verspreid. In de herfst wanneer ze een prachtig goud-geel vertonen, zijn de bladeren bijzonder mooi. Reeds in april kunnen tere bloemen verschijnen, maar de eigenlijke bloeitijd is mei tot juni. Bij ons bloeit de Ginkgo vrijwel nooit! Het stuifmeel wordt door de wind naar soortgelijke bomen geblazen, vandaar dat rond een boom soms hele wolken hangen. De beste levensvoorwaarden voor de Ginkgo zijn een matig vochtige temperatuur, zandgrond en meer zon dan in ons land.

Het geel tot witte hout is zeer buigzaam en goed te besnijden. Lakwerk, snijwerk, wandspreuken en ook de kralen van telraampjes zijn veelal van ginkgohout vervaardigd. Het hout is zeer licht (S.G. 0,434) en heeft geen kernhout, soms wel een bruinachtige schijnkern. Het heeft duidelijke zichtbare meêgstralen en vertoont op de dwarse doorsnede kleine witte puntjes, gelijkend op de harskanalen van het grove dennehout.

De bladeren worden wel tussen de bladzijden van een boek gelegd ter wering van boekenwormen!

De noten verspreiden een verrukkelijke geur, speciaal wanneer ze vers gebrand zijn. In het zuiden van China worden ze gekookt in een rijstpapje, waardoor een stroopachtige brij ontstaat. Hoewel zeer voedzaam, bevat deze brij een verdovende stof, die het onmogelijk maakt veel achtereen hiervan te eten. Kwakzalvers en wonderdokters gebruikten het derhalve

als hoestmedicijn! Tegenwoordig wordt het wel aangewend in de strijd tegen long-tuberculose. Ook zijn er boeren, die van het olierijke zaad der noten een zeer doelmatig bestrijdingsmiddel tegen insecten maken.

Vanwege zijn schoonheid en omdat de boom voor verschillende doeleinden is te gebruiken, wordt de Ginkgo hogelijk geprezen in de landen van het Verre Oosten. De noten zijn in China het symbool van geluk en het is daar tevens gewoonte ze op bruiloften te eten, voor welke gelegenheid ze vaak rood worden gekleurd.

In ons land is de Ginkgo te bewonderen in de Hortus Botanicus van de Leidse Universiteit, maar ook in veel parken en plantsoenen, zelfs wel hier en daar als straatboom.

K. W.

Van de heer H. J. van Hattum ontvingen wij achterstaande foto van de *Ginkgo biloba* uit de Leidse Hortus. Deze foto werd genomen kort vóór 1938 en wel van het mannelijke exemplaar, dat in 1785 werd geplant tijdens het directoraat van Prof. David van Royen. In deze boom werden in 1935 32 takjes geënt, afkomstig van een groot vrouwelijk exemplaar, staande bij „Huis ten Donck” te Slikkerveer. De bedoeling hiervan was, om in de mannelijke boom vrouwelijke takken te krijgen en aldus t.z.t. kiemkrachtige zaden. Eén ent slaagde, doch bloeide tot heden niet.

In de Hortus staat tevens een vrouwelijke boom, *Ginkgo biloba* L. 'Fastigiata' van plm. 1850 en waarschijnlijk tijdens het directoraat van Prof. W. H. de Vriese geplant. Daar de mannelijke boom eerder bloeit dan de vrouwelijke, blijft bevruchting uit.

Kapmeeuwen

Foto: Mej. L. van Vliet

Landelijke Natuurfotowedstrijd

Het Natuurhistorisch Streekmuseum te Oudemirdum (Friesland) houdt een landelijke natuurfotowedstrijd, met als onderwerp: „in Nederland in de vrije natuur gefotografeerde zoogdieren, vogels en insecten”.

Zendt ons voor deze wedstrijd uw foto's vóór 1 maart 1963.

Minimum-formaat 18 x 24 cm, maximum-formaat 45 x 60 cm. Zowel zwart-wit- als kleurenfoto's (geen dia's). De foto's mogen op karton geplakt zijn, liefst randloos.

Wat betreft de vogelfoto's verdienen niet bij het nest gefotografeerde vogels de voorkeur.

Voor de vier beste inzendingen worden geldprijzen beschikbaar gesteld, nl. 1e prijs f 100,—, 2e prijs f 50,—, 3e en 4e prijs ieder f 25,—.

De jury zal bestaan uit de heren dr. J. P. Otto te Sneek (bioloog en hoofdredakteur van „Vanellus”), J. F. Vogel te Apeldoorn (oud-hofjager van H. M. de Koningin en voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, afdeling Apeldoorn) en K. Zweeres te Amsterdam (sekretaris Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels) die gezamenlijk een fotograaf zullen verzoeken, hen bij de beoordeling der foto's ter zijde te staan.

Inzendingen dienen te worden gericht aan: Natuurhistorisch Streekmuseum Oudemirdum (Friesland). Wanneer men de inzending, na de tentoonstelling, die van 15 mei tot 15 september 1963 zal worden gehouden, terug wenst te ontvangen, dan dient daarvoor een gefrankeerde envelop te worden bijgesloten.

De bekroonde foto's worden het eigendom van het Streekmuseum te Oudemirdum, en kunnen zonder betaling van auteursrechten worden gepubliceerd in uitgaven die verzorgd worden door dit museum.

(Ingezonden mededeling)